

Vägar ut ur Protracted Social Conflict

En fallstudie av förutsättningar och brister i fredsbyggandet i
Tjetjenien

Abstract

I denna uppsats gör vi en ansats till att förklara varför konflikten i Tjetjenien inte är löst. Genom att undersöka om konflikten i Tjetjenien är en Protracted Social Conflict, får vi fram de underliggande mekanismerna och komplexiteten som gör att konflikten kan fortgå. När dessa är tydliggjorda identifierar och senare kritiserar vi de traditionella fredsbyggandestrategierna, vilka inte är tillräckliga i en sådan komplex konflikt. Detta framförallt på grund av att de traditionella fredsbyggandestrategiernas mål snarare är att bygga en liberal markandsdemokrati snarare än fred. För att komma till en lösning krävs en uppmuntran till civilbefolkningen att utveckla forum som kan överbrygga splittringen mellan de olika identitetsgrupperna, detta är dock något som måste ske frivilligt och på folkets egna premisser.

Nyckelord: Tjetjenien, Protracted social conflict, fredsbyggande

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte, Frågeställning och Problemformulering.....	1
1.2	Metod.....	2
1.3	Material och källkritik	2
2	Bakgrund	4
2.1	Upptakt till det andra Tjetjenienkriget.....	4
2.2	Andra Tjetjenienkriget till idag	5
3	Protracted Social Conflict	6
3.1	Definition av Protracted Social Conflict	6
3.2	Tjetjenien som Protracted Social Conflict?	7
4	Protracted Social Conflict och fredsbyggande	10
4.1	Definition av traditionellt fredsbyggande.....	10
4.1.1	Tre olika strategier.....	10
4.1.2	Tre lika strategier.....	11
4.2	Problem med traditionellt fredsbyggande i Protracted Social Conflict med Tjetjenien som empiriskt exempel	12
4.3	Alternativ till traditionellt fredsbyggande	14
5	Sammanfattning och avslutande reflektioner	16
6	Referenser	17

1 Inledning

I ett litet hörn av Europa pågår en konflikt sedan alltså 200 år tillbaka. En konflikt som idag inte beskrivs som öppen konflikt och som dessutom endast åtnjuter medial uppmärksamhet vid spektakulära terroråd. Trots att makthavarna i både Ryssland och Tjetjenien hävdar att läget är stabilt hamnar fortfarande civilbefolkningen i kläm mellan de två olika regimerna och rebellgrupper, vilka då och då gör räder mot de civila i försök om att komma åt de andra ledarna. Dessutom lever både den ryska sidan och de tjetjenska rebellerna efter sina motto "Winning at all costs" respektive "Freedom or death". Hur har det hamnat i det här läget och vad är det i själva verket för konflikt vi har att handskas med idag? Edward E. Azar menade att fientliga interaktioner vilka breder ut sig över lång tid med sporadiska utbrott av öppen krigsföring vilken varierar i frekvens och intensitet kan kallas Protracted Social Conflicts. Dessa konflikter involverar hela samhället som sådant och i förlängningen definierar även ramen för identitet och social solidaritet inom de olika grupperingarna (Azar 1978:50). Skulle man kunna definiera konflikten i Tjetjenien enligt dessa teorier och vare sig det skulle visa sig vara möjligt eller inte, varför är en konflikt så som Tjetjenien så svår att lösa?

1.1 Syfte, Frågeställning och Problemformulering

Vi har alltså för avsikt att förklara varför konflikten i Tjetjenien inte är löst. För att visa på detta, som är en stor och övergripande problemformulering kom vi att bryta ner denna till två underfrågor där den första behandlar vilken sorts konflikt Tjetjenien kan karaktäriseras som. Därefter skall vi försöka visa på applicerbarheten hos traditionella fredsbyggande strategier i en konflikt såsom Tjetjenien, och var dessa strategier eventuellt brister.

Alltså; *Kan man definiera konflikten i Tjetjenien som en konflikt i linje med Edward Azars teorier om Protracted Social Conflict? Var brister de traditionella fredsbyggande strategierna då de appliceras i en konflikt som Tjetjenien, eventuellt i en Protracted Social Conflict?*

1.2 Metod

Efter att ha identifierat ett empiriskt område som vi båda fann synnerligen intressant kom vi att börja jämföra Tjetjenien med andra konflikter såsom Sri Lanka, Israel – Palestina, Cypern, som alla är utdragna och svårlösta konflikter. Detta förde våra tankar vidare till Edward Azars teorier.

Efter att ytligt fräschat upp minnet om Azar visade det sig att hans teorier än idag är väl erkända samt framstående men framför allt tillsynes verkat kunna visa sig användbara för fallet Tjetjenien. När dessutom Azars teorier fungerat som byggsten för vidareutveckling av teorier, så som exempelvis Intractable Ethnical Conflicts beslutade vi oss för att göra en teorikonsumerande studie med Azars Protracted Social Conflict teori. I en teorikonsumerande studie provar man hurvida en given faktor ger en förklaring till varför det ser ut som det gör i det undersökta fallet (Esaiasson et al. 2007:100). I vår hypotetiska undersökning av fallet Tjetjenien använder oss alltså av Azars teorier om Protracted Social Conflict för att prova om denna teori kan förklara varför konflikten i Tjetjenien alltså ej är löst. För att i praktiken försöka visa på detta ska vi varva teori med empiri. Vi börjar med att ge en historisk och empirisk översikt över upptakten till första och andra Tjetjenienkriget för att senare presentera Azars teori. Denna teori ska vi sedan tillämpa på den historiska empirin. Slutligen ska vi genom identifierandet av dessa fyra operationaliseringar i Azars teori testa om dessa är förenliga med traditionellt fredsbyggande, där vi först definierar traditionellt fredsbyggande och sedan med Tjetjenien som empiriskt exempel, och eventuellt även som representativt fall för Protracted Social Conflicts, visa på applicerbarheten för detta traditionella fredsbygge och eventuellt identifiera brister i detta.

1.3 Material och källkritik

Att finna material till vår uppsats har varit både problematiskt och enkelt, dock med betoning på det problematiska ju mer aktuell information vi sökt efter. Till vår inledande historiska del har vi använt oss av Uppsala Conflict Database vilken är en SIDA-sponsrad databas liksom allmänt erkänd och kan bland annat därför anses tillförlitlig. Till denna del använde vi oss även av Nationalencyklopedin (ne.se) vilken förhoppningsvis inte behöver någon närmare motivering till varför den borde vara tillförlitlig.

För beskrivningen av Azars teori om Protracted Social Conflicts kunde vi dessvärre inte använda Azars livsverk *The Management of Protracted Social Conflicts: Theory and Cases* utan tvingades istället utgå från en av hans artiklar där han tillämpar sin teori på Israel-Palestina konflikten och som komplement till denna använde vi oss av Ramsbotham et al beskrivning av Protracted Social Conflict teorin i deras *Contemporary Conflict Resolution*.

Vid analyseringen av fallet Tjetjenien som Protracted Social Conflict återanvände vi oss av en artikelförfattare från tidigare kurslitteratur, John Russell som är verksam vid University of Bradford, och det visade sig att Russell är särskilt intresserad av Tjetjenien. Vi använde oss även av tidskriften *The Economist* som är en erkänd politisk och ekonomisk tidning. Dessutom har vi använt oss av databasen *Minorities at Risk* vilken University of Maryland står bakom.

Vid definieringen av traditionellt fredsbyggande har vi även här utnyttjat kurslitteraturen och använt Roland Paris *At wars end*, samt artiklar författade av David Chandler samt Astri Suhrke et.al.

2 Bakgrund

2.1 Upptakt till det andra Tjetjenienkriget

Under Sovjetunionen var Tjetjenien en autonom republik inom den Ryska republiken. Men liksom många andra Sovjetrepubliker ville Tjetjenien bryta sig ur och bilda en självständig stat 1991. Dzochar Dudayev valdes till president och förklarade Tjetjenien självständigt. Den ryska regimen erkände inte valet och istället beslutades det i Kreml att den forna autonoma Tjetjenska sovjetrepubliken skulle ingå i den nya Ryska federationen efter Sovjets fall 1991 (Uppsala Conflict Database, 2007).

Fram till 1994 erbjöd Ryssland Tjetjenien att ingå som republik i ryska federationen men Dudayev vägrade acceptera något annat än fullständig självständighet. Efter att ha misslyckats med att destabilisera Dudayevs militära trupper genom att stödja Tjetjensk militäropposition iscensatte Ryssland med Jeltsin i spetsen militär operation som inleddes med en massiv flygbombning av Tjetjenska huvudstaden Groznyj (Uppsala Conflict Database, 2007). Under denna brutala flygråd beräknas upp till 25 000 människor ha dödats, bland dessa mest civila tjetjener och civila ryssar (Russell, 2006: 958).

Det första Tjetjenienkriget som förutspåddes gå väldigt snabbt varade till 1996. Innan dess hölls fredsförhandlingar 1994 då Dudayev fortfarande begärde självständighet och uppmanade hela tjetjenska befolkningen på nationell TV att slåss för att dö. 1996 dödades Dudayev själv i en rysk raketattack (Nationalencyklopedin, 2008). Han ersattes av Aslan Maskhadov som valdes i ett internationellt bevakat godkänt val som även Moskva erkände. Maskhadov undertecknade i augusti 1996 ett fredsavtal med Ryssland. Det slogs fast att de ryska trupperna skulle dra sig ur Tjetjenien och vapenvila skulle råda, dock bestämde man att man inte skulle börja diskutera Tjetjeniens eventuella självständighet förrän i slutet på 2001. 1997 och 1998 var år av relativt lugn, dock hävdade Ryssland att Tjetjenien tillhörde den Ryska Federationen och samtidigt hävdade Tjetjenien att regionen var helt självständig vilket det de facto var (Uppsala Conflict Database, 2007).

2.2 Andra Tjetjenienkriget till idag

Stridigheterna blossade återigen upp 1999 efter tjetjenska rebellers inblandning i grannregionen Dagestan samt av Moskva ansågs ligga bakom flera bombdåd i Ryssland (Nationalencyklopedin, 2008). Ryssland, nu med Putin vid makten, går ännu en gång in i Tjetjenien, detta för att driva tillbaka Tjetjenien de facto i federationen, slå tillbaka rebellerna samt bekämpa terrorism. Där det sistnämnda används flitigast som motiv för vidare militär inblandning samt närvaro. I detta andra krig blev de civila offren markanta. I slutet av 1999 avböjde Putin Maskhadovs önskan om fredsförhandlingar då Putin inte längre erkände Maskhadov som legitim ledare över tjetjenerna (Uppsala Conflict Database, 2007). Istället valde Akhmad Kadyrov, en av Dudayevs forna generaler, att ansluta sig till de ryska styrkorna och utnämndes av Putin till ledare för den lokala administrationen. Detta blev ett ömsesidigt utbyte där Kadyrov fick makten över regionen, och genom det även regionens inofficiella ekonomi, och Putin kunde lägga över bekämpningen av terrorism på den nya Tjetjenska regimen. Senare blev Kadyrov vald till president och efter hans död ärvde hans son, Ramzan Kadyrov presidentämbetet så fort han uppnått minimum ålder för presidenttiteln. Idag har Kadyrov landet i ett järngrepp. Han styr det tillsammans med sina klanmedlemmar, vilka han har tillsatt på landets höga positioner, samt sin egna säkerhetsstyrka som består av före detta rebeller, precis som han själv. Landet liknar snarare ett medeltida rike än en modern stat (The Economist, 2007).

3 Protracted Social Conflict

3.1 Definition av Protracted Social Conflict

Edward Azar (1938-1991) utvecklade en teori som, till skillnad från många av dåtidens utbredda teorier, riktade in sig på svårlösta inbördeskonflikter och inte sällan med många olika stridande parter (Ramsbotham et al. 2006:84). Han identifierade fyra variabler vilka var förutsättning för att konflikten skulle eskalera och intensifieras till en Protracted Social Conflict. Första indikatorn är att det finns en splittring mellan olika identifieringsgrupper och gentemot staten, dessa grupper kan exempelvis vara etniska, religiösa, kulturella. När man analyserar utifrån Protracted Social Conflict teorin koncentrerar man sig på relationen mellan dessa identifieringsgrupper och staten, där individen identifierar sig med en av de grupperna snarare än staten, detta menar Azar är det huvudsakliga problemet i en Protracted Social Conflict (Ramsbotham et al. 2006:85). Den andra indikatorn är att mänskliga behov frånges eller inte uppfylls, detta kan ge plats för ett kollektivt missnöje som, om det inte behoven tillgodoses, kan leda till en Protracted Social Conflict. Eftersom att det inte går att kompromissa när det gäller behov så är det vid konflikt troligt att denna blir intensiv och våldsam. Dessa behov kan vara behov av säkerhet, utveckling, politisk medverkan och identitet, där Azar trycker på att säkerhet även innefattar utveckling (Ramsbotham et al. 2006: 85). Den tredje indikatorn är att staten misslyckas att uppfylla sin roll att skydda sina medborgare och att tillhandahålla det bästa för medborgarna, en sådan stat karaktäriseras ofta av inkompetens, trångsynthet, illegitimitet och auktoritet påpekar Azar (Ramsbotham et al. 2006: 87). Dessa karaktärsdrag är sedermera vanliga i nya och instabila stater, där den politiska makten tenderar att vara monopoliserad av den dominerande identitetsgruppen eller en koalition av hegemoniska identitetsgrupper, vilka använder staten för att maximera sina intressen på bekostnad av andra. Den fjärde variabeln är vad Azar kallar ”internationellt samband” (Ramsbotham et al. 2006: 87). Med detta menas brist på kontroll av gränserna så att exempelvis flyktingar, väpnade grupper, pengar, vapen, narkotika och dylik varusmuggling kan förflyttas fritt över gränserna. Detta skapar grogrund för en krigsekonomi som olika mer eller mindre kriminella nätverk eller rebellgrupper kan sko sig på, vilket i sin tur ger dessa ett intresse för fortsatt konflikt. Dessutom bidrar krigsekonomi till ytterligare försvagning av staten liksom att den redan hårt cementerade konflikten rotar sig ännu djupare.

Förutom dessa fyra karaktärsdrag finns andra typiska kännetecken för en Protracted Social Conflict. Ett sådant är demonisering, mytbildning samt avhumanisering av fienden, vilket leder till ytterligare cementering av konflikten. Vidare gör detta också handlingar liksom våld legitimt gentemot den andra parten (Ramsbotham et al. 2006: 88). Dessa konstruerade fiendebilder skapar snart en ond spiral av våld där den ena sidans handlingar legitimeras av dennes fiende bild av den andra vilket i sin tur bekräftar den andra partens bild. Detta i sin tur omöjliggör så gott som all sorts politisk förhandling och försök till lösning då det inte överhuvudtaget finns någon tillit till den andra parten, ett säkerhetsdilemma.

Azar menade också att underutvecklade länder är extra mottagliga för denna konflikt typ. Detta för att dessa länder ofta karaktäriseras av exempelvis svaga institutioner, låg medverkan samt en lång tradition av hierarki (Ramsbotham et al. 2006: 87).

3.2 Tjetjenien som Protracted Social Conflict?

För att undersöka om Tjetjenien kan klassas som en Protracted Social Conflict ska vi nu använda oss av de fyra indikatorer som vi redogjorde för i föregående stycke.

I Tjetjenien kan man identifiera en tydlig splittring mellan flera olika grupper, dels mellan den ryska staten och olika rebellgrupper, dels mellan de olika rebellgrupperna och warlords, och dels mellan olika rebellgrupper och Kadyrovs regim. Där den mellan den ryska staten och diverse rebellgrupper har varit tydligast i de båda krigen, det är denna konflikt som media har belyst mest. Idag uppmärksammas den av media endast vid mer spektakulära terroråd. Under första Tjetjenienkriget grundade sig den huvudsakliga splittringen i ryska statens motvilja för tjetjensk självständighet. Under detta första krig var de olika stridande sidorna, och deras mål, tydligare och identitetsgrupperna var enklare att urskilja. Trots tjetjenernas djupa klantradition stod de ändå relativt enade mot Ryssland. I Ryssland var däremot enigheten inte lika stor, opinionen för kriget var svag, hela 70 % var direkt emot kriget (Russell 2005:105). Medias rapportering var öppen och tilläts vara objektiv. Kriget skildrades för hela världen, inklusive Ryssland, som en kamp mellan David och Goliat (Russell 2005:105). Under det andra Tjetjenienkriget var den ryska befolkningen mer enad, detta berodde på många faktorer. Dels regleringen av media där vinklingen till Rysslands fördel kan belysas tydligt genom Putins uppmaning till alla ryska medier att benämna alla tjetjensk opposition som terrorism (Russell 2005:108). Effekten av dessa regleringar tillsammans med bombningarna av ryska lägenheter i september 1999 bidrog till att spä på hatet mot tjetjener och 64 % av befolkningen ansåg att alla tjetjener borde utvisas ur Ryssland och lika många ville att tjetjenska byar och bosättningar skulle bombas (Russell 2005:108). Andra kriget resulterade i ett

slags maktvakuum där ingen hade den reella eller legitima makten vilket gjorde att de tjetjenska rebellgrupperna började slåss mot varandra om makten i Tjetjenien samtidigt som de fortfarande slogs mot de ryska federala trupperna. När Kadyrov den äldre lade sig med den ryska staten bidrog detta till bildande av fyra huvudläger av identitetsgrupper, vilka är desamma än idag. Dessa fyra är; den ryska staten, den tjetjenska regimen, exilregering samt olika krigsherrar och rebellgrupper. Dock finns det en stor splittring i den sistnämnda gruppen. Inom denna grupp ryms allt från religiösa extremister, klanledare, separatistgrupper, maffiagrupper och olika skuggnätverk.

Om man ser till situationen som råder i Tjetjenien blir det lättare att förstå de olika splittringarna. Identitetsgrupperna har skapats och stärkts på grund av att medborgarnas basala behov inte har tillfredsställts vilket är Azars andra indikator. Det första och kanske viktigaste behovet är säkerhet, och detta är något som det råder total brist på i Tjetjenien. Varken polisväsen eller rättsväsen kan hjälpa befolkningen, som inte ens går säkra från sin presidents privata säkerhetsstyrka. Dessutom hamnar civilbefolkningen i kläm mellan den egna regeringen, de ryska federala trupperna och de olika rebellgrupperna. De utsätts för våld, trakasserier, kidnappningar, fängslingar, detta visar tydligt på att varken den Tjetjenska regeringen eller Ryssland uppfyller sin roll som stat, detta eftersom en av de viktigaste uppgifterna en stat har är att garantera sina medborgares säkerhet. Detta visar både på Azars indikator 2 och 3 då de basala behoven inte tillfredsställs liksom visar på den Tjetjenska regimen och Ryska regeringens misslyckande som stat (Russell 2006:946). Trots denna situation finns det ingen möjlighet för den tjetjenska befolkningen att ändra sin politiska situation på ett demokratiskt sätt då det inte finns någon reell politisk medverkan. Viktiga oppositionsledare utesluts och förbjuds att ställa upp i valen. Detta faktum tillsammans med att Kadyrov ärvt presidenttiteln av sin far gör att man i hög grad kan ifrågasätta hans legitimitet. Eftersom befolkningen inte kan påverka politiken kan de inte heller påverka utvecklingen i landet. Kadyrovs bristande intresse för fortsatt utveckling gör att utvecklingen står still. Därför är den enorma arbetslösheten fortfarande oförändrad, de enda som har arbete, arbetar i direkt anslutning till Kadyrov eller hans säkerhetsstyrka (The Economist, 2007). Detta i sin tur leder till att framtidstro för den befolkning som är kvar i Tjetjenien är obefintlig. Detta leder dessutom till dåliga förutsättningar för flyktningåtervändandet. Flyktningåtervändo omöjliggörs snarare och bristen på framtidstro och avsaknaden av möjligheter i landet leder snarare till ytterligare skäl att fly landet, en intensifiering av den redan allvarliga ”braindrain”, där högt utbildade personer lämnar området och det skapas en brist på människor med högre utbildning.

Konflikten leder inte bara till en avsaknad av säkerhet inom Tjetjenien, utan även i Ryssland vilket har visat sig genom flertalet terroråd mot den ryska civilbefolkningen. Samtidigt är säkerheten för de som bor i Ryssland och kommer från Kaukasus-området låg. Detta dels beroende på misstänksamhet för att dessa skulle vara terrorister och dels för en utbredd Kaukasusfobi (Russell 2005:112), en rasism som drabbar alla från hela Kaukasus-området även om de inte är tjetjener. Denna fobi har en lång historia och tog sin mest extrema form 1944, när

Stalin deporterade hela Tjetjeniens befolkning (The Economist, 2007). Denna historiska rasism mot Tjetjener försökte Jeltsin under det första kriget att spä på och använda till sin fördel. Jeltsin benämnde tjetjenerna som banditer, terrorister och beskrev dess ledare som galningar. Denna propaganda gav dock ej frukt förrän under andra kriget då Putin förde samma taktik, men han hade då lärt sig av Jeltsins misstag och förbjöd media att sända fritt ur krigszonen och beslutade att all media skulle referera till tjetjenerna som terrorister (Russel, 2005: 108). Man ser tydligt hur tjetjener har avhumaniserats med tiden, under det första kriget benämndes de av Jeltsin som vargar och banditer men media och befolkningen såg istället tjetjenerna som heroiska vargar och nobla banditer (Russell 2005:105-106). Detta utvecklades med Putins propaganda och restriktioner av media tillsammans med terrordåden i Moskva 1999 till att benämnas från nobla vargar till varulvar och senare till apor och spöken (Russell, 2005:106, 108). Detta spiller också över på alla som sympatiserar med den tjetjenska självständighetsrörelsen vilka stämplas som terrorister eller banditer (Russell, 2005:110).

Som många andra krigsdrabbade och misslyckade stater eller regioner har Tjetjeniens kontroll över sina egna gränser helt försvunnit. Denna brist på kontroll över området och dess gränser har lett till laglöshet och godtyckligt våld och i kölvattnet av detta kan den informella ekonomin obehindrat flöda ut, in och inom Tjetjenien (Russell, 2006:941-942). Även internationella tränings- och rekryteringsläger för blivande terrorister kan ostört bildas och fortleva (The Economist 2002). Detta innebär att människor, potentiella terrorister och vapen fritt kan röra sig ut och in över gränserna. Detta skapar en fördjupning av konflikten där flera parter, både internationella och lokala, blir en del av samhället och enkelt kan rekrytera människor och materiell, så som vapen, inom och utanför landet. Rekryteringen av människor förenklas av desperationen och hopplösheten i regionen och införskaffandet av materiella ting, så som vapen förenklas av laglösheten. Flyktingströmmar från Tjetjenien och dess okontrollerbara gränser skapar instabilitet i grannregionerna, som sen tidigare har varit fattiga, drabbas ännu hårdare (The Economist, 2007). Antalet människor som flytt från Tjetjenien till grannregionerna uppskattades 1999 till mellan 200 000 - 300 000, denna siffra har senare minskat, dock beror denna minskning på att ryska myndigheterna deklarerade Tjetjenien som ett säkert område och därför tvingade tillbaka flyktingarna (Minorities At Risk 2003).

4 Protracted Social Conflict och fredsbyggande

4.1 Definition av traditionellt fredsbyggande

När man försöker lösa en konflikt någonstans i världen idag och lägga grunden för en stabil fred använder man sig av olika fredsbyggandestrategier. Dessa olika strategier är på en del plan olika men på många plan är de lika. De vanligaste strategierna gällande fredsbyggande är antingen institutionalisering före liberalisering och demokratisering, att bygga upp en demokrati först och sen institutioner eller att bygga upp en stark stat först och senare demokratisera och liberalisera.

4.1.1 Tre olika strategier

Idén med att bygga upp en stat och institutioner först grundar sig i att man måste skapa strukturer och system som kan hantera den demokratiska utvecklingen utan att falla tillbaka till konflikt. Denna strategi menar att man inte kan tro att liberalisering automatiskt leder till en stabil fred, utan kan snarare ha motsatt effekt där samhället faller tillbaka i en konflikt (Paris, 2005, 179).

Om man snabbt efter konfliktens slut anordnar val är det lätt att det resulterar i att enbart de parter som tidigare har krigat ställer upp i valet och även att den valda regimen inte är intresserad av demokrati utan snarare av makt (Paris, 2005, 189-190). Detta skulle alltså snabbt kunna leda till ett auktoritärt styre där de förlorande parternas missnöje skulle leda till att våldet återigen eskalerar då de förlorande parterna ser mer vinning i fortsatt våld. Det är därför viktigt att man låter konflikten kylas av och försöker, genom till exempel att skapa ett stabilt juridiskt system, skapa ett stabilt och fredligt politiskt klimat som kan lösa de problem som kan uppstå i samband med val, samtidigt som man har skapat ett valsysteem som belönar moderata krafter och straffar extremister (Paris, 2005, 190-191). Paris menar dock att det inte bara är val som ska vänta att hållas utan att man också till viss del bör kontrollera medier, så att inte hatpropaganda sprids och spär på konflikten, att ekonomin inte bör släppas fri direkt utan att man ska sätta lag och ordning i första hand och när det är uppnått och marknaden är stabil kan den släppas fri (Paris, 2005, 197, 199, 201). Man kan här se Rwanda som ett

skräckexempel där medierna släpptes helt fria vilket resulterade i att hatpropaganda spreds och drog in landet i en ny blodig konflikt. För att överlappa de tidigare klyftorna mellan de stridande parterna i ett samhälle menar denna strategi att det är viktigt att bygga ett stabilt civilsamhälle. Att bygga ett starkt civil samhälle innan man demokratiserar kan skapa ett inkluderande och gynnsamt klimat, detta kan man som en utomstående part försöka uppnå och gynna genom till exempel ekonomisktstöd och uppmuntran av grupper som går över gränser mellan de före detta stridande (Paris, 2005, 194-195).

I kontrast till Paris idéer finns de som anser att man underminerar den kommande demokratiprocessen genom att upprätta konstitutioner, politiska institutioner liksom rättsväsende top down utan att se till folkets vilja. David Chandler menar att man först måste bygga en demokratisk stat och genom den lösa de institutionella problemen. I denna strategi pekar man på att om internationella aktörer applicerar sina lagar och bestämmelser i ett samhälle leder detta till att folket i det post-konfliktuella samhället utesluts från att själva ta del av fredsprocessen och detta skapar en låg legitimitet för dessa lagar (Chandler, 2004: 581). Chandler menar alltså att när man implementerar "rule of law" utifrån och framförallt uppifrån och backar upp den med hjälp av militär, polis och domstolar missar man delen av den politiska processen och consensusbildningen vilken en rättsstat bygger på, alla ska vara lika inför lagen därför måste detta stå i relation till ett demokratiskt ramverk (Chandler 2004:588). De rådande institutionerna blir därför illegitima då inte invånarna själva förverkligat dessa och även om internationella aktörer bildat dessa demokratiska system för att lägga grunden för en stabil fred kanske valresultaten inom dessa system inte representerar folkets vilja (Chandler, 2004: 581). Detta kan exemplifieras då grupper eller partier utesluts eller förbjuds. På så sätt marginaliserar man dessa grupper ytterligare och tvingar in dem på den enda kvarvarande vägen för att skapa förändring, den genom icke-demokratiska agerande eller tillgripande av våld. På så sätt blundar man för de problem som finns och det finns risk för att problemen förstärks. I slutändan riskerar man att hamna i ett tillstånd där ingen i samhället längre intresserar sig för det "demokratiska system" som finns vilket i värsta fall kan resultera i tillbakagång till konflikt.

Enligt den statsbyggande strategin är det basala att först skapa en stark stat med kontroll över sitt territoriet och ett väl fungerande våldsmonopol, detta eftersom det krävs en stark poliskår som kan upprätthålla lagar och regler och avvärja de stridande grupper som finns i landet och även minska det stora antal vapen som ofta finns i omlopp i en konflikthärjad region. (Suhrke, 2002: 878).

4.1.2 Tre lika strategier

Trots att det kan te sig som tre helt olika och fristående strategier så kan det, när man skrapar lite på ytan visa sig att det tre egentligen är lika varandra och trots olika tillvägagångssätt och prioriteringar, så är deras mål med fredsbyggandet det samma. Detta mål är att transformera och utveckla det post-

konfliktuella samhället till en fullfjädrad liberal marknadsdemokrati. Detta visar på att de alla tre strategierna utgår från samma teori om den liberala freden som säger att demokratier förhåller sig fredligare till varandra än icke demokratier. Detta kan vara en bra teori att grunda sina strategier på, vilket vi inte kritiserar, dock kan det vara problematiskt att de traditionella fredsbyggandestrategierna är så pass lika varandra i sina mål, risken med detta är att det slutgiltiga målet kanske faktiskt inte blir att bygga en stabil och långvarig fred utan istället en liberal marknadsdemokrati. Likheten i deras mål speglas i Paris utveckling av institutinalisering först där han menar att målet med de tidigare fredsbyggande strategierna inte ska ändras utan vägen dit (Paris, 2005, 185). De två strategierna som syftar till institutionalisering först respektive statsbyggande först är väldigt lika varandra då båda anser att det är viktigt att först skapa en grund för ett demokratiskt system och senare låta detta växa fram, detta för att mildra graden av demokratiseringsprocessens konfliktalstrande tendenser. Strategin om demokratisering först som menar att man ska bygga upp en demokrati snabbt skiljer sig här från de övriga, dock så anser denna strategin precis som institutinalisering-först-strategin att det är viktigt att bygga ett starkt civilsamhälle som fungera som en demokratisk arena. Alla tre strategierna utgår från någon form av internationell inblandning i fredsbyggandet, där det antingen kan vara som i Kosovo, helt reglerat av internationella aktörer, eller mer indirekt inblandning där man stödjer uppbyggnaden av ett civilsamhälle eller genom internationella NGO:s.

4.2 Problem med traditionellt fredsbyggande i Protracted Social Conflict med Tjetjenien som empiriskt exempel

För att kunna bygga en långvarig fred i ett konflikthärjat område, i vårt fall Tjetjenien, krävs det att man identifierar och spårar orsakerna till konflikten. I Tjetjenien, som är en Protracted Social Conflict, kan man finna grundproblemet i de fyra indikationerna för en sådan typ av konflikt. Dessa fyra är som tidigare nämnt, splittring mellan identitetsgrupper och stat, avsaknad av behov, misslyckad stat och internationella samband. De grundläggande problemen för att kunna bygga en varaktig fred i Tjetjenien och att kunna lösa konflikten är den djupa splittringen mellan olika identitets grupper, som bidrar till en fragmentering som är tydlig på olika nivåer i samhället, vilket resulterar i ytterligare cementering av konflikten som i sin tur gör den ännu mer djuprotad. Identitetsgrupperna behöver konflikten i sig för att kunna definiera sig från varandra och överhuvudtaget kunna definiera ramarna för sin existens (Azar, 1978: 50). Därför finns även ett intresse för demonisering och avhumanisering vilket fragmenterar grupperna ytterligare. På så sätt finns det inte heller någon genuin vilja att förstå eller

acceptera den andra parten vilket omöjliggör ett pluralistiskt samhälle och därigenom en demokrati enligt västerländska ramar. Då denna konflikttyp som innan nämnt handlar om basala behov så som säkerhet, erkännande och utveckling vilka inte är kompromissbara, hamnar man i ett status quo där konflikten fryses fast i ett dödläge mellan de olika gruppernas oförmåga till förståelse för de andra parternas basala behov, samt oförmåga att se hur deras olika behov skulle vara möjliga att kompromissa eller förena. Då dessa behov inte blir tillgodosedda kan detta leda till frustration som kan få konflikten att eskalera ytterligare. I brist på utveckling och arbete centreras de få arbeten som finns till säkerhetssektorn, vilken då blir överdimensionerad. En regim som praktiskt taget lägger alla sina resurser i den militära sektorn kan inte uppfylla sina andra obligatorier som stat, istället blir hela statens funktion att hålla igång en krigsapparat för att upprätthålla sin privilegierade elitposition. Dessutom skapar ett sådant klimat utmärkt rekryteringsgrund för exempelvis terrorister. När en regims syfte snarare är att gynna sin identitetsgrupp än hela befolkningen kan detta leda till ett auktoritärt styre med låg legitimitet, vilken blir ännu lägre eftersom styret i fallet Tjetjenien är ärvt, och det finns en avsaknad av politisk medverkan och förändring. I det kaos som skapas i en långvarig konflikt, så som en Protracted Social Conflict förloras suveräniteten i den bemärkelsen att inneha kontroll över sitt territorium. Detta kan man tydligt se i Tjetjenien som till följd av konflikten har förlorat kontrollen över gränserna, detta spär på konflikten ytterligare och gör den än mer djuprotad i samhället och spiller även över till grannregioner, detta i form av rebellgrupper, informell handel och flyktingar.

De fredsbyggandestrategierna som vi tidigare har gått igenom syftar till att i slutändan bygga upp en stabil demokrati och genom den skapa en stabil fred. För att kunna uppnå en stabil fred i en Protracted Social Conflict så är det grundläggande att lösa dessa fyra problem. Alla dessa är väldigt djupt rotade i det tjetjenska samhället och berör samhället på alla plan. Ett annat stort problem med konflikten i Tjetjenien är att det är en del av den Ryska federationen, detta resulterar i att Ryssland systematiskt nekar utomstående aktörer att intervensera i Tjetjenien. Att rösta igenom resolutioner i FN:s säkerhetsråd som berör Tjetjenien blir omöjligt på grund av Rysslands position som permanent medlem. Att då tro att man med hjälp av det internationella samfundet eller att utomstående aktörer genom resolutioner ska kunna applicera fredsbyggande strategier i Tjetjenien är naivt. Eftersom det i Tjetjenien finns två parter som kontrollerar regionen, den ryska regimen och den Tjetjenska, och ingen av dessa verkar vara direkt intresserade av strukturella förändringar i styret så blir det svårt att göra en radikal förändring på det planet. Det blir även svårt att försöka tillämpa fredsbyggandestrategier som syftar till att skapa en liberal demokrati när området detta ska tillämpas på inte är intresserad av att ha ett demokratiskt styre på västerländskt maner. Personligen anser vi naturligtvis att ett demokratiskt styre alltid är att föredra och något som från alla håll bör uppmuntras och eftersträvas, men man måste vara öppen för att det finns länder som inte vill tillämpa detta, i alla fall inte de vid makten. Det som händer är att målet med de fredsbyggandestrategierna, liberal marknadsekonomi, då utesluter vissa stater från all form av post-konfliktuellt fredsbyggande. Byggandet av fred kan inte vara

uteslutande för någon utan måste också vara möjligt att applicera på stater som inte syftar, eller vill utvecklas till en liberal marknadsdemokrati.

Hur ska en fredsbyggandestrategi, vars mål går emot landets mål, kunna hjälpa till att förändra de fragmenterade identitetsgruppernas inställning gentemot varandra, tillgodose deras behov och försöka bygga upp en fungerande stat som har kontroll över gränserna och motarbeta den inofficiella ekonomin ?

4.3 Alternativ till traditionellt fredsbyggande

Efter att vi i föregående stycke har identifierat bristerna i de traditionella fredsbyggandestrategierna ska vi försöka visa på alternativa vägar till fredsbyggande. Detta dels genom att använda delar av de traditionella fredsbyggandestrategierna och dels genom våra egna tankar och funderingar hur man kan göra dem öppna och attraktiva för de som behöver dem.

John Russell pekar på att en fredsbyggnadsprocess inte kan var genuint effektiv såvida inte attityderna på alla sidor förändras och att man kommer till insikt med att det existerar en heterogenitet av åsikter inom alla läger, trots att presidenter, warlords eller dylikt tenderar att tala och handla å folkets vägnar utan någon reell legitimitet (Russell 2006:942). Som tidigare nämnt är det problematisk att få till ett internationellt eller yttre ingripande i form av fredsbyggande, vare sig i stor eller liten skala, i Tjetjenien då Ryssland besitter veto rätt i FN:s säkerhetsråd och tydligt visat att man inte är intresserad av någon form av förändring av läget. Russell menar här att Europeiska institutioner med större fördel än internationella skulle kunna spela en nyckelroll då dessa presumtivt skulle kunna ställa krav på Ryssland, utifrån de normer för exempelvis pluralistisk demokrati samt medborgerliga rättigheter som skall kunna åtnjutas av alla invånare i ett land, som gäller för medlemskap inom dessa europeiska institutioner (Russell 2006:949). Detta kräver dock att dessa europeiska länder vågar trotsa det ryska trumfkortet vilket de innehar på grund av sin roll som energiförsörjare. Dessutom måste Ryssland ständigt påminnas om att det inte endast är sitt internationella rykte som skadas av de repressalier de utsätter sin befolkning för, utan att man dessutom förhöjer sannolikheten samt risken för ytterligare inhemska konflikter (Russell 2006:952). Russell pekar ytterligare på att det är ett måste att identifiera de kulturella motsättningarna mellan både Ryssland, Tjetjenien men även motsättningar till omvärlden, detta är enligt Russell den enda möjliga vägen att få en förändring till stånd genom att man från utsidan visar att man inte har som intention att ingripa i inre angelägenheter utan att man istället faktiskt förstår den besvärliga situation parterna befinner sig i (Russel 2006:950). Vi anser att istället för att direkt uppmana till en viss sorts utveckling, så är det viktigt att uppmuntra samarbete och social utveckling.

Det viktigaste här är dock att det är folkets egen vilja, kultur och syn på hur de vill att landets utveckling ska gå för att det ska vara möjligt att komma till roten

av konfliktens grundproblem. Detta är naturligtvis något som skiljer sig mycket inom olika konflikter. Men för att man ska kunna brygga över de gap som finns mellan de olika identitetsgrupperna krävs det att man underifrån bygger upp forum för samtal och samarbete, dessa samarbeten kan ta sin början på väldigt låg nivå så som exempelvis idrottsföreningar, detta är ett långsiktigt projekt men det verkar omöjligt att lösa det kortsiktigt. I en region som inte än har uppnått en stabil fred kan dessa forum fungera som en arena för att ventilera åsikter och skapa förståelse för de olika identitetsgrupperna, detta är ytterst viktigt på grund av att det måste finnas andra sätt än genom våld att göra detta på. Genom att skapa forum för diskussion så uppfyller man samtidigt folks behov av politisk och social medverkan, och genom detta kan man förhoppningsvis skapa en positiv utveckling. Eftersom det kan vara svårt i en Protracted Social Conflict, och framför allt i Tjetjenien, att utifrån direkt påverka konflikten så får man gå andra vägar för att stödja progressiva grupper inom regionen. Detta kan göras genom finansiellt stöd av NGO:s som är aktiva i konfliktområdet.

Det är viktigt att när man som utomstående part accepterar hur den berörda regionen vill utvecklas för att uppnå en stabil fred, det är därför inte möjligt och inte heller moraliskt rimligt att ha som krav att en konflikthärjad region ska utvecklas till sitt statsskick till en liberal marknadsdemokrati, för att få åtnjuta ekonomisk och administrativ hjälp till fredsbyggnad. Denna kunskap är elementär i Protracted Social Conflict i allmänhet och i Tjetjenienkonflikten i synnerhet då det kommer krävas acceptans mellan alla parter, inklusive den utomstående, för att kompromiss ska kunna vara möjligt vilket i sin tur är en förutsättning för att kunna komma till en förändring och kanske en hållbar lösning på konflikten.

5 Sammanfattning och avslutande reflektioner

För att kunna angripa problemet om varför konflikten i Tjetjenien inte är löst ha vi genom att påvisat att Tjetjenien är Protracted Social Conflict försökt få fram och visa på komplexiteten hos denna sorts konflikt och dess alla komponenter. Eftersom dessa konfliktelement är så pass djuprotade som i en Protracted Social Conflict måste man få tillstånd en förändring med början från marken, från roten eftersom det tydligt visat sig att de som befinner sig högst i hierarkin bland de olika identitetsgrupperna inte har något intresse av transiton. Så länge det inte sker en förändring fortsätter den civila befolkningen i Tjetjenien att hamna i kläm mellan den tjetjenska regimen och rebellerna som båda utger sig för att representera folkets vilja och deras bästa. För att få ett slut på våldet måste man få de olika parterna, rebellerna, krigsherrar samt den tjetjenska regimen men även den ryska staten att vinna på att vilja acceptera och förstå varandra. Dessutom måste man komma till insikt med att den egna gruppens basala behov inte behöver vara oförenliga med de andras. Innan detta kan ske måste man på något sätt se till att strypa den inofficiella ekonomin som eliterna inom de olika parterna profiteras av. Hur detta skulle kunna ske utan någon form av yttre inblandning ter sig ganska svårt att föreställa sig, och det är här också här problemet ligger. Man måste dessutom ha i åtanke att just i fallet Tjetjenien försvåras lösning ytterligare på grund av Rysslands frekventa ovilja till förändring.

Frågan man således måste ställa sig är huruvida det är rimligt att låta en hel befolkning som redan lidit i minst 14 år ska fortsätta leva i ett oförändrat medeltida rike för att omvärlden är så pass begränsad i sitt synsätt till fredsbyggande att man inte kan anpassa och kontextualisera detta till de som är i störst behov av det.

6 Referenser

- Azar, Edward; Jureidini, Paul ; McLaurin, Ronald, 1978. "Protracted Social Conflict; Theory and Practice in the Middle East". *Journal of Palestine Studie*, Volume 8, Issue 1, pp 41-60.
- Chandler, David, 2004. "The problems of nation-Building: Imposing Bureaucratic Rule from Above". *Cambridge Rewiew of International Affairs*, Volume 17, No. 3, October s. 577-591.
- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Wängnerud, 2007. *Metodpraktikan*. Stockholm: Nordsteds Juridik AB.
- Ramsbotham, Oliver; Woodhouse, Tom; Miall, Hugh, 2006. *Contemporary Conflict resolution: The prevention, management and transformation of deadly conflicts*". Cambridge: Polity Press.
- Paris, Roland: 2005. *At Wars End*. Cambridge: Cambridge University Press..
- Russell, John, 2005. "terrorists, bandits, spooks and thieves: Russian demonisation of the Chechens before and since 9/11". *Third World Quarterly* Volume. 26, No 1, pp 101-116.
- Russell, John, 2006. "Obstacles to Peace in Chechnya: What Scope for Internationall Involvement?". *Europe-Asia Studies*, Volume. 58, No. 6, September 2006, 941-964.
- Suhrke, Astri; Harpviken, Kristian Berg; Strand, Arne, 2002. "After Bonn : conflictual peace building", *Third World Quarterly - Journal of Emerging Areas*, vol. 23, no. 5, pp. 875-891.
- Minorities at Risk , 2003. University of Maryland.
<http://www.cidcm.umd.edu/mar/assessment.asp?groupId=36504>
Tillgänglig 080109
- Uppsala Conflict Database, 2007. Uppsala Universitet.
<http://www.pcr.uu.se/database/conflictSummary.php?bcID=202> Tillgänglig 080109
- Nationalencyklopedin
www.ne.se, 2008
http://ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=488437&i_word=tjetjenien Tillgänglig 080109
- The Economist, 2007: "Russia and Chechnya: The warlord and the spook".
http://economist.com/world/displaystory.cfm?story_id=9254176 Tillgänglig 080109
- The Economist, 2002: "Europe: A nightmare in Paris; Al-Qaeda in Europe"

<http://proquest.umi.com/pqdlink?Ver=1&Exp=10-26-2008&REQ=1&Cert=1Xu3PbBnxTzlrF7ZLHL04vTPSFbjpPSRoP0qt7habI9jgm9Yq4qrPKI%2fi9WCStPl&DID=270341811> Tillgänglig 080109